

УДК 633.16:631.527:632.9

**Компанець К.В., Петренкова В.П., Кучеренко Є.Ю.**

*Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН, Україна*

*\*e-mail: kompanetsk3@gmail.com*

## **ЗАЛЕЖНІСТЬ РІВНЯ ЗАРАЖЕНОСТІ ЗЕРНА ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗБУДНИКАМИ ХВОРОБ ВІД МЕТЕОРОЛОГІЧНИХ УМОВ ВИРОЩУВАННЯ КУЛЬТУРИ**

Метою дослідження було визначення ступеня розвитку насінневої інфекції ячменю ярого залежно від метеорологічних умов вирощування.

Дослідження проведено в лабораторії імунітету рослин до хвороб та шкідників Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН (м. Харків).

Насінневий матеріал отримано з розсадника розмноження цінних за господарськими ознаками зразків ячменю ярого, висіяних у дослідах лабораторії імунітету до хвороб та шкідників Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН: 67 зразків урожаю 2016 року, 42 зразки урожаю 2017 року та 55 зразків урожаю 2018 року.

Погодні умови років досліджень впродовж вегетаційного періоду ячменю ярого відрізнялися за середньодобовою температурою та кількістю опадів (у 2016 році ГТК = 1,3, у 2017 р. та 2018 р. ГТК = 0,5 та 0,7 відповідно).

З метою диференціації зразків ячменю ярого за рівнем ураженості зерна гельмінтоспоріозом, альтернаріозом і фузаріозом проведено фітоекспертизу за стандартними методиками (ДСТУ 4138-2002) та «Способу визначення зараженості насіння ячменю ярого збудниками *Helminthosporium* spp.», розробленому в лабораторії імунітету до хвороб та шкідників IP ім. В.Я. Юр'єва НААН.

За результатами фітосанітарної експертизи зерна ячменю ярого урожаю 2016–2018 рр. виявлено різну інтенсивність розвитку хвороб на ньому, таких як гельмінтоспоріоз, альтернаріоз та фузаріоз.

Зерно урожаю 2016 року було уражене збудниками хвороб у різному ступені. Виділено 49 зразків з дуже слабким рівнем ураження гельмінтоспоріозом, 12 – з слабким, чотири – з середнім та два зразки – з високим рівнем. Щодо ураження альтернаріозом виділено один зразок з дуже слабким рівнем, 10 – слабким, 17 – середнім, 26 – високим та 13 – дуже високим. Фузаріоз виявлено на 39 зразках ячменю ярого. Невисокий рівень ураження відмічено на 37 зразках, в межах 2–8 %, а два зразки – 10–14 %. В умовах посушливого 2017 року розвиток хвороб на колосі та зерні був обмежений недостатнім вологозабезпеченням. Розвиток альтернаріозу в межах 3–17 % виявлено на зерні 42 зразків, гельмінтоспоріозу – на зерні 17 зразків (1–2 %), а розвиток фузаріозу – 1–7 %. В умовах також посушливого, 2018 року ураженість зерна була

незначною. Слабкий рівень розвитку гельмінтоспоріозу виявлено на 50 зразках (ураження 1–11 %), фузаріозу – на 34 зразках (ураження 1–4 %). Дуже слабкий рівень ураження альтернarioзом відмічено на зерні 27 зразків, слабкий рівень – на 18 зразках.

За результатами фітоекспертизи встановлено, що гельмінтоспоріоз виявляється на зерні ячменю ярого в усі роки досліджень з різним рівнем розвитку, який залежить від умов вирощування. В основному, ураженість зерна характеризувалась слабким та дуже слабким рівнем, лише в умовах 2016 року виявлено 9 % зразків з середнім та високим рівнем у зв'язку з високою температурою у фазі цвітіння-коłosіння, яка є критичною для ураження. Ураженість зерна збудниками фузаріозу та альтернarioзу була в межах слабого та дуже слабого рівня. Прояв цих хвороб обмежувався посушливими умовами та недостатнім вологозабезпеченням у фазі колосіння-молочної стиглості культури.

УДК 631.52:633.15:631.67 (477)

**Лавриненко Ю.О.\*, Марченко Т.Ю., Забара П.П.**

*Інститут зрошуваного землеробства НААН, Україна*

*\*e-mail: lavrin52@ukr.net*

## **ІННОВАЦІЙНІ ГІБРИДИ КУКУРУДЗИ ДЛЯ УМОВ ЗРОШЕННЯ**

Селекціонерами Інституту зрошуваного землеробства НААН створені високопродуктивні конкурентоспроможні гібриди кукурудзи інтенсивного типу, адаптовані до жорстких агроєкологічних умов Степової зони вирощування, з високим генетично обумовленим потенціалом продуктивності, достатньою стійкістю до основних хвороб та шкідників при зрошенні, швидкою вологовіддачею зерна при дозріванні, які здатні ефективно використовувати зрошувану воду, мінеральні макро- і мікродобрива на формування одиниці врожаю. Для цих гібридів розроблено інтенсивні технології вирощування за способів поливу дощуванням та краплинному зрошенні. Комплекс господарсько-цінних ознак і властивостей, який мають гібриди, дозволяють вирощувати їх на великих зрошуваних масивах агроформувань Південного Степу України.

За останні роки створено ряд гібридів, адаптованих до умов зрошення півдня України, 14 із яких занесені до Реєстру сортів рослин, придатних до поширення в Україні, та захищені патентами України.

Гібрид 'Степовий' – ранньостиглий (ФАО 190). Призначений для вирощування на зерно в Степовій та Лісостеповій зонах України. Стійкість до вилягання, пухирчастої та летючої сажок висока. Рослина середньоросла (235–265 см).